

Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat - E 116/2020 vp

Hallintovaliokunta 23.10.2020

**Kaupallinen neuvos Olli Hyvärinen
Johtava asiantuntija Hanna-Maria Urjankangas**

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Aluetuen suuntaviivat – mistä on kyse

- **Osa EU:n valtiontukisäännöstä** - komission yksinomaisessa toimivallassa; sääntöjen uudelleentarkastelu v.2019-2021

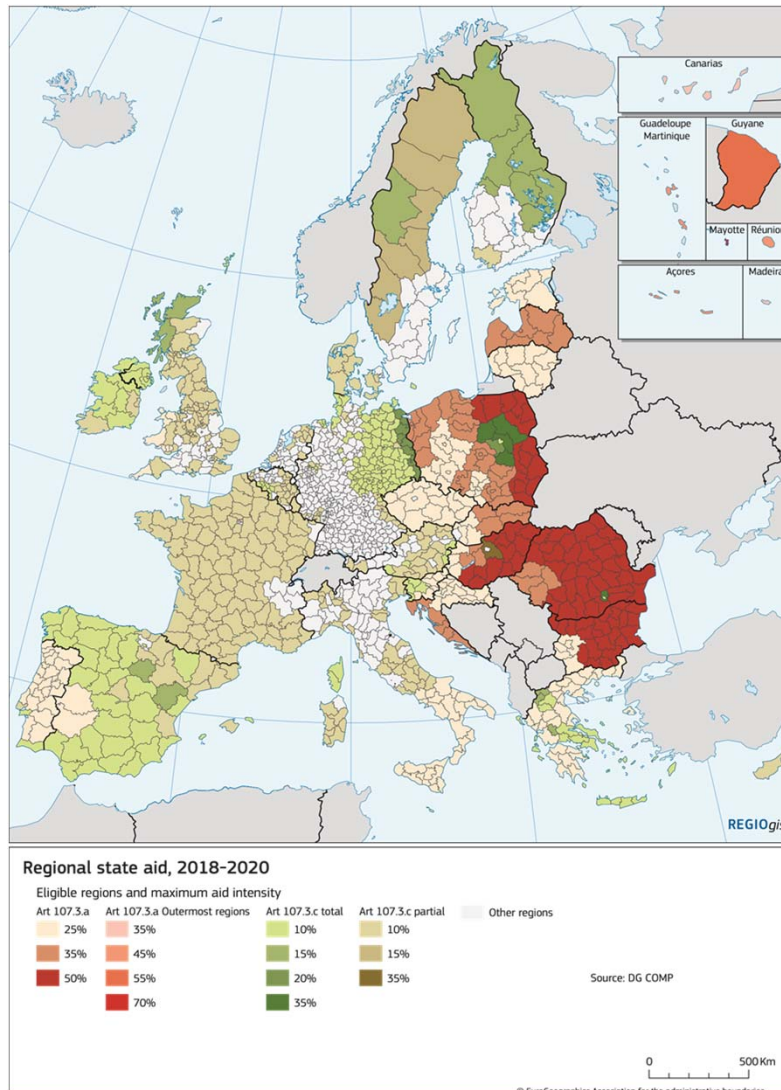

- **Sääntelyn tavoite:** aluekehityksen edistäminen; samalla varmistetaan että jäsenvaltioilla tasapuoliset toimintaedellytykset → ei tukikilpailua
- **Mistä on kyse:** raamit jäsenvaltioiden kansalliselle aluetukipolitiikalle, eli
 1. Miten jäsenvaltioiden tukikelpoiset alueet (ns.aluetukikartat) määritellään?
 2. Mitkä ovat kriteerit joiden puitteissa alueellisia investointi ja toimintatukea voidaan myöntää EU:n sisällä (enimmäistukitasot, hyväksyttävät kustannukset)?
 3. Millä edellytyksillä tuki pitää ilmoittaa komissiolle ennakoon arvioitavaksi, ja minkä kriteerien nojalla komissio tuet arvioi?

Komission ehdotuksen taustatekijöitä:

- Yleinen politiikkakonteksti (EU:n Green Deal- ja digitalisaatiotavoitteet, taloustilanne)
- Kokemukset nykyisten sääntöjen toimivuudesta (komission arviointitutkimus, sidosryhmäkuulemiset ym)

Aluetuen suuntaviivat – mistä on kyse (2)

Mitä epäedullisemmassa asemassa alue on, sitä enemmän tukea voidaan myöntää:

- Kartan punaiset alueet, ns. A-alueet: BKT enintään 75% EU:n keskiarvosta

- Kartan vihreät alueet, ns. C-alueet: epäedullisessa asemassa kansalliseen keskiarvoon nähden

Nykyiset tukialueet ja tukitasot

Tukialue I

= ennalta määritellyt c-alueet

Suuret yritykset	15 %
Keskisuuret yritykset	25 %
Pienet yritykset	35 %

Tukialue II

= ennalta määrittelemättömät c-alueet

Suuret yritykset	10 %
Keskisuuret yritykset	20 %
Pienet yritykset	30 %

Tukialue III

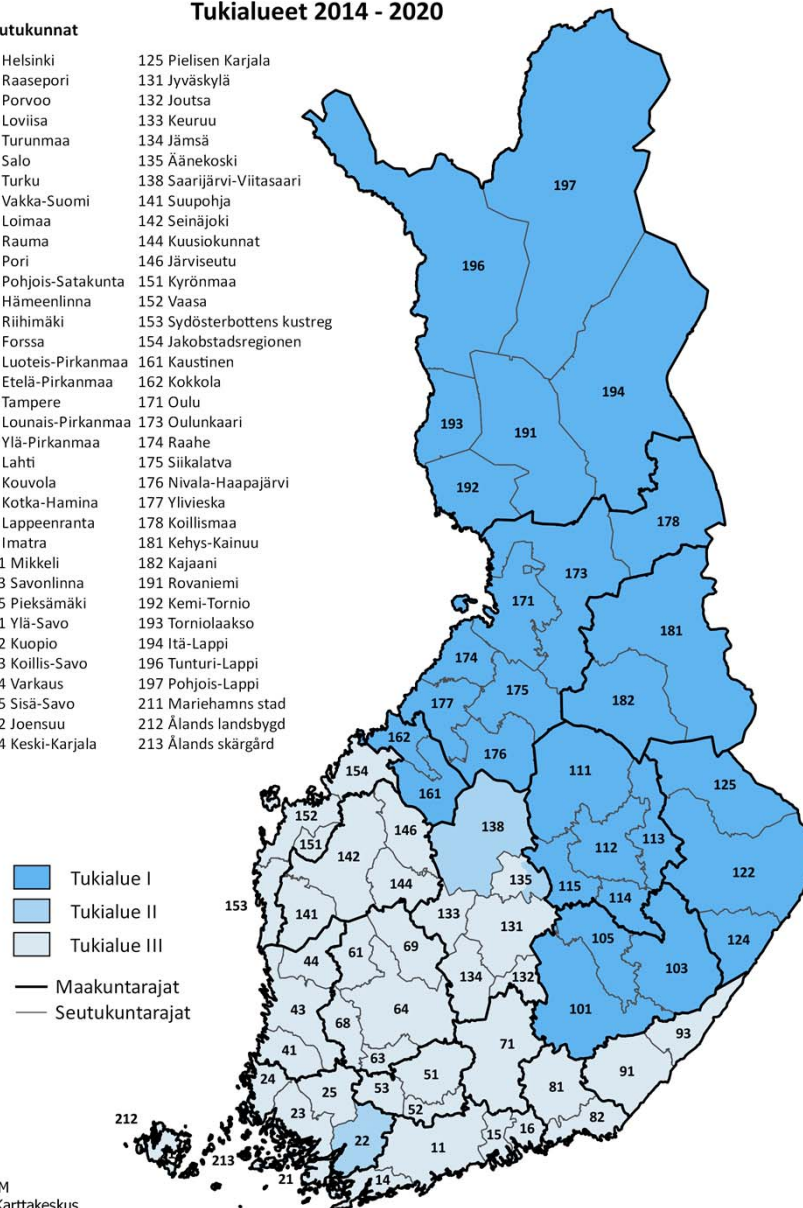
= muut alueet

Suuret yritykset	-
Keskisuuret yritykset	10 %
Pienet yritykset	20 %

Seutukunnat

11 Helsinki	125 Pielisen Karjala
14 Raasepori	131 Jyväskylä
15 Porvoo	132 Joutsa
16 Loviisa	133 Keuruu
21 Turunmaa	134 Jämsä
22 Salo	135 Äänekoski
23 Turku	138 Saarijärvi-Viitasaari
24 Vakka-Suomi	141 Suupohja
25 Loimaa	142 Seinäjoki
41 Rauma	144 Kuusiokunnat
43 Pori	146 Järvisuoto
44 Pohjois-Satakunta	151 Kyrönmaa
51 Hämeenlinna	152 Vaasa
52 Riihimäki	153 Sydösterbottens kustreg
53 Forssa	154 Jakobstadsregionen
61 Luoteis-Pirkanmaa	161 Kaustinen
63 Etelä-Pirkanmaa	162 Kokkola
64 Tampere	171 Oulu
68 Lounais-Pirkanmaa	173 Oulunkaari
69 Ylä-Pirkanmaa	174 Raahel
71 Lahti	175 Siikalatva
81 Kouvola	176 Nivala-Haapajärvi
82 Kotka-Hamina	177 Ylivieska
91 Lappeenranta	178 Koillismaa
93 Imatra	181 Kehys-Kainuu
101 Mikkeli	182 Kajaani
103 Savonlinna	191 Rovaniemi
105 Pieksämäki	192 Kemi-Tornio
111 Ylä-Savo	193 Torniolaakso
112 Kuopio	194 Itä-Lappi
113 Koillis-Savo	196 Tunturi-Lappi
114 Varkaus	197 Pohjois-Lappi
115 Sisä-Savo	211 Mariehamns stad
122 Joensuu	212 Ålands landsbygd
124 Keski-Karjala	213 Ålands skärgård

Tukialueet 2014 - 2020

Komission ehdotus: Aluetukikartan määrittely

- **Lähtökohta:** Aluetukea kohdistetaan alueille, joiden taloudellinen tilanne on epäsuotuisa suhteessa koko unioniin tai jotka ovat epäedullisessa asemassa kansalliseen keskiarvoon nähden
- Koska aluetuen myöntäminen on poikkeus perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätystä yleisestä valtiontukikiellosta, komissio katsoo, että a- ja c-alueiden yhteenlasketun väestömäärän on oltava pienempi kuin ei-nimettyjen alueiden. Nimettyjen alueiden kokonaisväestökattavuuden olisi sen vuoksi oltava vähemmän kuin 50 prosenttia unionin väestömäärästä.
- Komission ehdotuksessa väestöpeitto säilyisi nykyisen kauden 47 %:ssa
- Vuonna 2019 tehdyn väliarvioinnin perusteella komissio ei esitä muutoksia aluetukikartan määrittelyn perusteisiin
 - Komissio nimeää a-alueet ja ennalta määritellyt c-alueet (Suomessa harvaan asutut Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat), minkä jälkeen jäsenvaltiot valitsevat niin sanotut ennalta määrittelemättömät c-alueet.
 - Ennalta määrittelemättömien alueiden nimeämisen kriteerit (BKT, työttömyys, rakennemuutos) säilyvät ennallaan
 - Uutena ehdotuksena komissio esittää, että oikeudenmukaisen siirtymän alueita voisi nimetä ennalta määrittelemättömiksi c-alueiksi ilman perusteluja jäsenvaltion ennalta määrittelemättömien c-alueiden väestöpeiton puitteissa

Suomen aluetukikartan määrittely komission esityksen perusteella

- **Itä- ja Pohjois-Suomi on harvan asutuksen perusteella ennalta määritelty c-alue, jolla tukitasot ovat korkeimmat**
 - Tietyin edellytyksin mahdollisuus nimetä myös viereisiä, harvaan asuttuja alueita väestöpeiton puitteissa
- **Ennalta määrittelemättömien c-alueiden väestöpeitto kasvaa jonkin verran (1,85 % -> 3,29 %). Käytännössä tämä tarkoittaa, että alueilla voisi olla yhteensä noin 181 000 asukasta. Tämä väestöpeitto olisi käytössä Etelä- ja Länsi-Suomessa.**
- **Muu Suomi jäisi aluetukikartan ulkopuolelle eli tukitasot olisivat matalimmat eikä suuria yrityksiä voisi tukea ollenkaan**

Valtioneuvoston kanta

- Aluetuki tulee kohdistaa alueille, joiden taloudellinen tilanne on epäsuotuisa suhteessa koko unioniin tai jotka ovat epäedullisessa asemassa kansalliseen keskiarvoon nähden.
- Kokonaisväestökattavuuden tulee olla käytettävissä siten, että ennalta määriteltyjen c-alueiden ohella aluetukikarttaan on mahdollista nimetä muualla jäsenvaltion alueella epäedullisessa asemassa olevia alueita ennalta määrittelemättöminä c-alueina.
- Alueen epäedullista asemaa arvioitaessa harva asutus on edelleen perusteltu kriteeri. Selvitetään mahdollisuutta ottaa huomioon myös sosioekonomisia kriteereitä kuten alueen BKT ja työttömyys ja käyttää väestöpeittoa näiden sosioekonomisten kriteereiden tai harvan asutuksen perusteella myös ennalta määriteltyjen alueiden ulkopuolella

Komission ehdotus: tuen myöntämisen kriteerit

- Suuntaviivojen mukaiset tuet: investointi- ja toimintatuki aluekehityksen edistämiseen
- **Soveltamisala** pysyisi pääosin samana: soveltamisalan ulkopuolella ”herkät sektorit” kuten terästeollisuus
- Suurten yritysten tukimahdollisuudet ns. C-alueilla pysyisivät samana kuin nykyisin (tuki mahdollinen vain uuteen taloudelliseen toimintaan)
- Komissio ehdottaa **investointitukien enimmäistukitasojen nostoa kaikilla aluetukikelpoisilla alueilla 5%**: aiempaa vauraammilla alueilla voidaan myöntää tukea entistä enemmän (perusteena vihreä siirtymä/digitavoitteet)
- Tukien arviointi ennakoilmoitusmenettelyssä pysyisi pääosin samana: tuen myönteisten (aluekehitys) ja kielteisten (kilpailu) vaikutusten arviointi.
 - Kokonaisarviointia: huomioidaan tuen kannustava vaikutus, oikeasuhtaisuus, vaihtoehdot tuen myöntämiselle ym ja kilpailuvaikutukset
 - Kategorisesti kiellettyä esimerkiksi: 1) tuki, jolla lisätään ylikapasiteettia absoluuttisesti taantuvilla markkinoilla, 2) tuensaaja siirtää investoinnin tuen seurauksena ETA-alueen sisällä, 3) tuella on koheesion vastaisia vaikutuksia

Aluetuen myöntäminen Suomessa komission ehdotuksen perusteella

- **Ei suuria vaikutuksia käytännössä tuen myöntäville viranomaisille**
 - Suomessa alueellisia tukia myöntävät ELY-keskukset – yrityksen kehittämisavustus ja alueellinen kuljetustuki
 - Tukia ei ole ilmoitettu komissiolle, vaan sovelletaan valtiontukien yleistä ryhmäpoikkeusasetusta (asetuksen keskeiset kriteerit tulevat suuntaviivoista)
- **Enimmäistukitasojen nosto:** kansallinen liikkumavara vs. muiden maiden lisääntynyt liikkumavara
 - Ehdotus lisäisi ”tukitasoeroa” EU-maiden tukialueiden vs. Suomen tukikelvottomien alueiden välillä
 - Ylipäättään riski kilpailun vääristymiin sisämarkkinoilla kasvaisi
- **Suomen valtiontukipolitiikan pitkä linja:** asianmukaisen tiukka valtiontukipolitiikka on Suomen etu; avoimet ja kilpailuun perustuvat sisämarkkinat

Valtioneuvoston kanta - poimintoja

Kanta perustuu Suomen defensiivisten ja offensiivisten intressien kokonaisarviointiin

- Alueellisten tukien tulisi kohdistua lähinnä yritystoiminnan kasvun, uudistumisen ja innovaatioiden edistämiseen. Lisäksi keskeistä on, että sääntöjen avulla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset eri jäsenvaltioiden välillä ja minimoidaan riskiä kilpailun vääristymiin sisämarkkinoilla.
- Suuntaviivojen enimmäistukitasoja ja tuen myöntämisen kriteerejä määritettäessä erityistä huomiota tulee kiinnittää jäsenvaltioiden tasapuolisiin toimintaedellytyksiin sisämarkkinoilla.
- Valtioneuvosto ei pidä kannatettavana investointitukien enimmäistukitasojen korottamista 5 prosenttiyksiköllä aluetukikelpoisilla alueilla. Erityisesti valtioneuvosto suhtautuu pidättyvästi komission ehdotukseen korottaa investointitukien enimmäistukitasoja myös suurten yritysten osalta.
- Perusteltua, että C-alueilla suuryritysten tukeminen on jatkossakin mahdollista vain rajoitetusti.
- Kilpailua eniten vääristävien alueellisten tukien tulee säilyä valtiontukien ennakoilmoitusmenettelyn piirissä. Suuntaviivojen arviointimenettelyn tulee varmistaa, että niin tuen sijaintipaikkaa koskevat haitalliset vaikutukset kuin vaikutukset tuotemarkkinoilla ovat rajalliset.

Jäsenvaltioiden välisiä jakolinjoja

Useat maat esittäneet joustoa sääntöihin mm. Brexitin, Koronaepidemian sekä EU:n yleisen politiikkakontekstin takia, mm.

- Aluetukikarttojen väestöpeiton nostaminen 47 % -> 49 %,
- Ennalta määrittelemättömille c-alueille kiintiö (nyt määräytyy sen mukaan mitä jää jäljelle kun ennalta määritellyt alueet on nimetty)
- Terästeollisuus tukikelpoiseksi toimialaksi
- Enimmäistukitasoihin lisäjoustoa komission jo esittämän lisäksi
- Suurten yritysten tukemiseen joustoa C-alueilla

Alustavissa kommentteissa Suomen lisäksi NL, DK, SE pitäneet esillä riskiä kilpailun vääristymiin sisämarkkinoilla sekä puhuneet tasaveroisten toimintaedellytysten puolesta EU:n sisällä

Miten prosessi jatkuu?

• Sääntöjen uudistamisen aikataulu:

- Julkinen kuuleminen suuntaviivaluonnoksesta kesä-syksy, dl 30.9.2020
- Komission ja jäsenvaltioiden kokous 8.10
- Syksy 2020: Komissio arvioi sääntöjen muutostarpeet
- Q1/2021 komissio hyväksyy uudet säännöt
- Uuden aluetukikartan määrittely, ilmoitus komissiolle ja VN:n asetus tukialueista ja –tasoista Q2-Q4 2021
- Asetus voimaan 2022

Kiitos!

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet